O pristupanju žena službama lektorata i akolitata

PISMO SVETOGA OCA FRANJE
PREFEKTU KONGREGACIJE ZA NAUK VJERE
O PRISTUPANJU ŽENA SLUŽBAMA LEKTORATA I AKOLITATA

Časnom bratu,
kardinalu Luisu F. Ladariji, DI,
prefektu Kongregacije za nauk vjere

Duh Sveti, veza ljubavi između Oca i Sina, gradi i hrani zajedništvo cjelokupnog Božjeg naroda, pobuđujući u njemu brojne različite darove i karizme (usp. Franjo, Apostolska pobudnica *Evangelii gaudium*, 117). Sakramentima krštenja, potvrde i euharistije članovi Tijela Kristova dobivaju od Duha uskrsloga Gospodina, u različitim oblicima, one darove koji im omogućuju da daju potreban prinos izgradnji Crkve i navještaju evanđelja svakom stvorenju.

U vezi s tim, apostol Pavao razlikuje *darove milosti – karizme* (*charismata*) i *službe* (*diakoniai – ministeria* [usp. Rim 12,4 i Kor 12,12 i dalje]). Prema tradiciji Crkve, službama se nazivaju različiti oblici koje karizme poprimaju kad su javno prepoznate i dostupne zajednici i njezinu poslanju.

U nekim slučajevima služba potječe iz određenog sakramenta, svetog reda: to su »zaređeni« službenici: biskup, prezbiter i đakon. U drugim slučajevima, nakon potrebne formacije, služba se povjerava osobi, koja je primila krštenje i krizmu i u kojoj se prepoznaju određene karizme, u liturgijskom činu koji predvodi biskup: tada govorimo o »uspostavljenim« službama. Mnoge ostale crkvene službe obavljaju mnogi članovi zajednice, za dobro Crkve, često na dulje razdoblje i s velikom učinkovitošću, bez ikakva posebna obreda predviđena za dodjelu takve službe.

Tijekom povijesti, s promjenom crkvenih, socijalnih i kulturnih okolnosti, obavljanje službi u Katoličkoj Crkvi poprimalo je različite oblike, iako je razlika ne samo među službama, već i stupnjevima između uspostavljenih službenika (ili »laičkih«) i »zaređenih« službenika ostala netaknuta.

Prvi su posebni izrazi svećeničkog i kraljevskog dostojanstva koji pripadaju svakoj krštenoj osobi (usp. 1 Pt 2,9); potonji su svojstveni nekim od članova Božjeg naroda koji kao biskupi i prezbiteri »primaju misiju i sposobnost da djeluju u osobi Krista Glave« ili kao đakoni »koji mogu služiti narodu Božjem u posluživanju liturgije, riječi i milosrđa« (Benedikt XVI., Apostolsko pismo u obliku motuproprija *Omnium in mentem*, 26. listopada 2009.). Izrazi poput krsnog svećenstva i zaređenog (ili ministerijalnog) svećenstva također se koriste za ukazivanje na tu razliku. U svakom slučaju, vrijedi ponoviti da su oni, riječima Dogmatske konstitucije *Lumen gentium* Drugoga vatikanskog sabora, »usmjereni jedno prema

drugomu; jedno i drugo, naime, imaju na svoj poseban način udjela u jednom Kristovu svećeništvu« (LG, 10). Crkveni se život hrani tim međusobnim odnosom, a hrani se i plodnom napetošću između ta dva pola svećeništva, ministerijalnog i krsnog, koji su, unatoč razlici, ukorijenjeni u jednom Kristovom svećeništvu.

U skladu s učenjem Drugoga vatikanskog sabora, vrhovni svećenik sveti Pavao VI. želio je preispitati praksu s obzirom na nezaređene službenike u Latinskoj Crkvi – do tada zvane »niži redovi« – prilagođavajući je potrebama vremena. Tu se prilagodbu, međutim, ne smije tumačiti kao zamjenu prethodne nauke, nego kao provedbu dinamike koja karakterizira prirodu Crkve, koja je uvijek pozvana uz pomoć Duha Istine odgovoriti na izazove svakog doba, u poslušnosti Objavi. Apostolsko pismo u obliku motuproprija *Ministeria quaedam* (15. kolovoza 1972.) oblikuje dvije službe (zadaće), službu lektora i službu akolita. Prva je blisko povezana sa službom riječi, a druga sa službom oltara, ne isključujući mogućnost uspostave drugih »službi« od strane Svete Stolice, a na zahtjev biskupskih konferencija.

Nadalje, različiti oblici obavljanja službe nezaređenih službenika nisu samo sociološka posljedica želje za prilagodbom osjetljivosti ili kulturi vremena i mjesta, već su određeni potrebom da se u svakoj mjesnoj/ partikularnoj Crkvi omogući, u zajedništvu sa svima ostalima i imajući Crkvu koja je u Rimu kao središte jedinstva, živjeti liturgijski čin, služiti siromašnima i naviještati evanđelje u vjernosti poslanju Gospodina Isusa Krista. Zadatak je pastira Crkve prepoznati darove svake krštene osobe, usmjeravati ih prema određenim službama, promicati ih i koordinirati, tako da pridonose dobru zajednice i poslanju povjerenom svim učenicima.

Predanost vjernika laika, koji su »jednostavno velika većina Božjeg naroda« (Franjo, Apostolska pobudnica *Evangelii gaudium*, 102), zasigurno se ne može i ne smije ograničiti na obnašanje »nezaređenih« službi (usp. *Isto*, 102). Međutim, bolje definiranje tih službi i preciznije pozivanje na odgovornost koja se za svakoga kršćanina rađa u sakramentu krštenja i krizme, može pomoći Crkvi da ponovno otkrije osjećaj zajedništva koji joj je svojstven i pokrene

obnovljenu predanost katehezi i slavlju vjere (usp. *Isto*, 102). I upravo u tom ponovnom otkriću međusobna plodna sinergija koja proizlazi iz ministerijalnog i krsnog svećeništva može doći do boljeg izražaja. Ta uzajamnost, od služenja sakramentu oltara, pozvana je teći, u razlikovanju zadataka, u toj službi »čineći Krista srcem svijeta«, što je posebno poslanje cijele Crkve. Upravo ta jedinstvena služba, iako različita, u korist svijeta proširuje vidike poslanja Crkve, sprječavajući je da se povuče u neplodnu logiku usmjerenu prije svega na potraživanje prostora moći i pomažući joj da se doživi kao duhovna zajednica koja »hoda zajedno s čitavim čovječanstvom i sa svijetom proživljava istu zemaljsku sudbinu« (GS, 40). U toj se dinamici uistinu može razumjeti značenje »izlaska Crkve«.

Na tragu zacrtane obnove Drugoga vatikanskog sabora, danas se sve više osjeća žurnost da se ponovno otkrije suodgovornost svih krštenih u Crkvi, a poglavito poslanje laika. Poseban sabor Biskupske sinode za regiju Panamazoniju (6. – 27. listopada 2019.), u petom je poglavlju završnog dokumenta nagovijestio potrebu razmišljanja o »novim putovima crkvene ministerijalnosti«. Ne samo za Crkvu u Amazoniji, već za cijelu Crkvu, u raznim situacijama, »hitno je da se službe unapređuju i dodjeljuju muškarcima i ženama… Crkvu krštenih muškaraca i žena moramo konsolidirati promicanjem službe i, prije svega, svijesti o dostojanstvu krštenja« (*Završni dokument*, 95).

U vezi s tim poznato je da motuproprij *Ministeria quaedam* službu lektorata i akolitata zadržava samo za muškarce, a u skladu s time kan. 230 § 1 Zakonika kanonskoga prava to i utvrđuje. Međutim, u novije vrijeme i u mnogim crkvenim kontekstima primijećeno je da bi ukidanje takve zadrške moglo pridonijeti očitovanju zajedničkoga krsnog dostojanstva članova Božjeg naroda. Već u povodu XII. redovite opće skupštine biskupske sinode o Riječi Božjoj u životu i poslanju Crkve (5. – 26. listopada 2008.) sinodski su oci izrazili želju »da služba lektorata bude dostupna i ženama« (usp. *Prijedlog* br. 17); i u postsinodalnoj je apostolskoj pobudnici *Verbum Domini* (30. rujna 2010.) Benedikt XVI. precizirao da je *munus* lektora u liturgijskom slavlju, a na poseban način da je i služba lektorata kao takva u latinskom obredu laička služba (usp. *Isto*, 58).

Stoljećima je »časna tradicija Crkve« smatrala ono što se nazivalo »nižim redovima« – uključujući lektorat i akolitat – koracima na putu koji je trebao voditi do »viših redova« (subđakonat, đakonat, prezbiterat). Budući da je sakrament reda bio rezerviran samo za muškarce, to je vrijedilo i za niže redove.

Jasnija razlika između onoga što se danas naziva »nezaređenenim (ili laičkim) službama« i »zaređenim službama« omogućuje da se ta prva služba ne pridržava samo muškarcima. Ako s obzirom na zaređene službenike Crkva »nema nikakve

ovlasti podijeliti svećenički red ženama« (usp. sv. Ivan Pavao II., Apostolsko pismo *Ordinatio sacerdotalis*, 22. svibnja 1994.), a za nezaređene službe to je moguće, onda se danas čini prikladnim prevladati taj pridržaj. On je imao svoje značenje u određenom kontekstu, ali se može preispitati u novim kontekstima, uvijek imajući ispred sebe kriterij vjernosti Kristovu nalogu i želju za življenjem i naviještanjem evanđelja koje su apostoli prenijeli i povjerili Crkvi da bi se ono moglo vjerno slušati, sveto čuvati, vjerno naviještati.

Ne bez razloga, sveti Pavao VI. upućuje na tradiciju *venerabilis*, a ne na tradiciju *veneranda* u strogom smislu (to jest, koja se *mora* poštivati). Ona se može prepoznati kao valjana, i to već dugo jest; međutim, ona nije obvezujuća, jer po naravi službe lektorata i akolitata ne proizlazi da su one pridržane samo za muškarce. Pružanje laicima oba spola mogućnost pristupa službi akolitata i lektorata, zahvaljujući njihovom sudjelovanju u krsnom svećeništvu kao i liturgijskim činom (institucijom), povećat će prepoznavanje dragocjena prinosa koji već neko vrijeme velik broj laika, uključujući žene, pruža životu i poslanju Crkve.

Zbog tih razloga smatrao sam prikladnim ustanoviti da kao čitači ili akoliti mogu biti postavljeni ne samo muškarci, nego i žene po kojima i u kojima Crkva, razlučivanjem pastira i nakon odgovarajuće formacije, prepoznaje »čvrstu volju da vjerno služe Bogu i kršćanskom narodu«, kako je napisano u motupropriju *Ministeria quaedam*, temeljem sakramenata krštenja i krizme.

Izbor da se te službe dodijele i ženama, što podrazumijeva stabilnost, javno priznanje i biskupov mandat, čini sudjelovanje svih u djelu evangelizacije učinkovitijim u Crkvi. »Tako se također ostvaruje da žene imaju stvaran i djelotvoran utjecaj na organizaciju, na najvažnije odluke i na vođenje zajednice, ali to ne prestaju činiti sa stilom koji je vlastit njihovu ženskom pečatu« (Franjo, Apostolska pobudnica *Querida Amazonia*, 103). »Krsno svećenstvo« i »služenje zajednici« predstavljaju dva stupa na kojima se temelji institucija službi.

Time će postati i sve očitijim – osim što će se odgovoriti na ono što je potrebno za poslanje u današnje vrijeme i prihvatiti svjedočenje tolikog broja žena koje su se brinule i koje se brinu o službi Riječi i Oltara, i za one koji se formiraju za zaređene službenike – da su službe čitača i akolita ukorijenjene u sakramentu krštenja i krizme. Tako će, na putu koji vodi do đakonskog i svećeničkog ređenja, oni koji su postavljeni za čitače i akolite bolje razumjeti da su sudionici zajedničke službe s drugim krštenim muškarcima i ženama. Tako će svećeništvo koje je vlastito svakom vjerniku (*communis sacerdotio*) i svećeništvo zaređenih službenika (*sacerdotium ministeriale seu hierarchicum*) pokazivati još jasniju usmjerenost jednih na druge (usp. LG, 10) za izgradnju Crkve i svjedočenje

evanđelja.

Zadatak biskupskih konferencija bit će ustanoviti odgovarajuće kriterije za razlučivanje i formaciju kandidata za službe čitača ili akolitata, ili drugih službi za koje smatraju da ih treba uspostaviti, u skladu s onim što je već predviđeno u motupropriju *Ministeria quaedam*, uz odobrenje Svete Stolice i prema potrebama evangelizacije na njihovom teritoriju.

Kongregacija za bogoštovlje i stegu sakramenata osigurat će provedbu spomenute reforme izmjenom tipskog izdanja *Rimskog pontifikala* ili izmjenom obreda *Postavljanje čitača i akolita*.

Obećavajući svoje molitve, Vašoj Eminenciji srdačno podjeljujem svoj apostolski blagoslov, koji rado upućujem i svim članovima i suradnicima Kongregacije za nauk vjere.

U Vatikanu 10. siječnja 2021. godine, na blagdan Krštenja Gospodinova

Franjo